

Granskning av pandemins påverkan inom grund- och gymnasieskolan, med fokus på avgångsklasser

Västerås stad

Innehåll

Sammanfattning och rekommendationer.....	2
1. Inledning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Syfte och revisionsfrågor	3
1.3 Revisionskriterier	3
1.4 Metod och avgränsning	4
1.5 Ansvariga nämnder	4
2. Flera åtgärder har vidtagits för att säkerställa elevernas rätt till undervisning	5
2.1 Fjärr- och distansundervisning.....	5
2.2 Förändringar gjordes i undervisningen på plats i skolan	7
2.3 Arbetsplatsförlagt lärande och fysiska moment	7
2.4 Åtgärder inom grundskolan och gymnasieskolan	8
2.5 Hantering av den pedagogiska personalens arbetssituation	8
2.6 Uppföljning av privata utförare.....	9
2.7 Bedömning	10
3. Riskanalyser har genomförts inför genomförande av åtgärder	11
3.1 Grundskolenämnden har genomfört riskbedömningar kopplat till smittspridning	11
3.2 Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har genomfört riskbedömningar per skola.....	11
3.3 Bedömning	12
4. Uppföljning av resultat har skett inom det systematiska kvalitetsarbetet.....	13
4.1 Grundskolelevernas resultat är något sämre 2022 än 2021	13
4.2 Det är svårt att avgöra hur pandemin påverkat resultatet i kommunens gymnasieskolor	14
4.3 Bedömning	15
5. Beredskap inför framtida händelser	16
5.1 Bedömning	16
6. Resultatet i tre kommunala skolor	17
6.1 Nybyggeskolan	17
6.2 Hårska gymnasiet	17
6.3 Rudbeckianska gymnasiet	18
7. Sammanfattande bedömning och svar på revisionsfrågor	19
Bilaga 1	21
Källförteckning.....	21
Bilaga 2 – fördjupande information kring nämndernas uppföljning.....	23
Fördjupning kring grundskolenämndens uppföljningsarbete	23
Fördjupning av gymnasienämndens uppföljningsarbete	26
Bilaga 3	29

Sammanfattning och rekommendationer

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning av grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens styrning och interna kontroll rörande hanteringen av covid-19 och dess påverkan på undervisningens omfattning och kvalitet. Granskningen avser verksamhetsåret 2022 men med tillbakablickar på tidigare år. Vår sammanfattande bedömning är att grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden i allt väsentligt säkerställt en tillräcklig styrning och intern kontroll rörande hanteringen av pandemin och dess påverkan på undervisningens omfattning och kvalitet under 2022.

Vi baserar bedömningen på att ingen "undervisningsskuld" noterats vid granskningstillfället. Vidtagna åtgärder har syftat till att minska trängsel och smittspridning och samtidigt bedriva undervisning. Åtgärderna har bland annat bestått av schemaförändringar, ändring av undervisningslokaler, förlängda kurser, fjärr- och distansundervisning och prioritering av undervisningsmoment under perioder av distansundervisning. Elever med särskilt behov av närundervisning har undantagits distansundervisningen likväl som grund- och gymnasiesärskolan. Vi ser positivt på att eleverna enbart haft korta perioder av fjärr- och distansundervisning och att skolorna löpande arbetat med att kompensera eleverna för moment som uteblivit vid distansundervisningen. Vi bedömer att vidtagna åtgärder har varit adekvata.

Under pandemin har åtgärder förekommit av riskbedömningar både avseende smittspridning och undervisningens kvalitet. Vi noterar att risker kring utbildningens kvalitet främst berörts muntligt då kontinuerliga samtal innehållandes riskbedömningar har skett inom och i anslutning till barn- och utbildningsförvaltningens krisledningsgrupp.

Nämndernas uppföljningsfokus har varit utbildning och de uppföljningsmoment som normalt prioriteras snarare än pandemin, även om pandemin beaktas i analyser av resultaten. Vi bedömer att nämndernas avvägning är rimlig. Vi betonar att nationella rapporter inte heller identifierat vilken påverkan pandemin haft på skolresultaten. Insatser har kontinuerligt följts upp muntligt genom diskussioner mellan lärare, rektorer och verksamhetschefer. Lärarna har likt normalt följt elevernas kunskaper samt behov av särskilt stöd. Vid behov har åtgärder vidtagits. Vi ser positivt på den uppföljning som skett.

Vi bedömer att nämnderna säkerställt en tillräcklig beredskap att hantera vidare påverkan utifrån pandemin eller liknande förhållanden. Bedömningen baseras på utvärderingar som genomförts samt det arbete som pågår med att ta vara på lärdomar från pandemin. Vi ser positivt på att övningar ska genomföras framgent. Det är centralt för att bevara kompetensen inom verksamheterna.

Utifrån granskningens resultat rekommenderar vi grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden att:

- Säkerställa att samtliga delar i riskanalyser dokumenteras.
- Säkerställa att resultatet och kunskapsläget för elever vars skolgång påverkats av pandemin följs upp framgent. Vi rekommenderar att detta görs på flera nivåer, per skola, i staden samt att följa nationella utvärderingar.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

År 2020 och 2021 präglades i hög grad av pandemin covid-19 som påverkade staden och alla dess verksamheter. Pandemin medförde en stor och snabb omställning av både verksamheter och arbetssätt inom samtliga nämnder. Omställning medför högre krav på en ändamålsenlig styrning och intern kontroll, samt en välfungerande samverkan, kommunikation och transparent beslutsprocess.

Inom grund- och gymnasieskolan blev pandemins effekter tydliga över tid. Det finns nu ett antal årskullar vars skolgång påverkats väsentligt av de omständigheter som gällt under pandemin. Som exempel påverkar fjärr- och distansundervisning både hantering av närvaro/frånvaro, kvalitet, tillgång till undervisning, praktik och genomförande av praktiska moment samt möjlighet att ha en överblick över elevernas välmående. Det har funnits särskilda utmaningar för de årskullar som utgör avgångsklasser inom grund- och gymnasieskolan under pandemins. Det rör bland annat huruvida eleven haft möjlighet att tillgodogöra sig de färdigheter som efterfrågas inom ramen för yrkesorienterade gymnasieprogram.

Utifrån händelseutvecklingen 2021 och pandemins fortsatta påverkan har revisorerna beslutat att genomföra en fördjupad granskning inom grund- och gymnasieskolan med särskilt fokus på avgångsklasser.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Granskningens övergripande syfte är att ge underlag för att kunna bedöma om grundskolenämnden samt utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden säkerställt en tillräcklig styrning och intern kontroll rörande hanteringen av omständigheterna avseende covid-19 och dess påverkan på undervisningens omfattning och kvalitet under 2022.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- Har nämnderna säkerställt att adekvata åtgärder vidtagits avseende elevernas rätt till undervisning inom garanterad tid med anledning av pandemins påverkan inom grund- och gymnasieskolan? Sker uppföljning även av privata utförare?
- Har tillräckliga riskbedömningar och analyser genomförts med anledning av genomförda insatser? Hur har riskerna hanterats? Regelbundna analyser av pandemins effekter?
- Har det skett en uppföljning av resultat och effekter av genomförda insatser så långt det varit möjligt? Om så, vilka trender har noterats?
 - Effekter på kunskap och betyg?
 - Effekter av frånvaro bland elever och personal?
 - Hantering av elever i behov av särskilda stödinsatser?
- Har nämnderna en tillräcklig beredskap för att hantera en vidare påverkan utifrån pandemin (eller liknande förhållanden)?

1.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som används i granskningen för analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna för denna granskning består av:

- Kommunallagen (2017:725)
- Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför extraordinära händelser (LEH)
- Skollagen och relevanta förordningar
- Rekommendationer och allmänna råd från Folkhälsomyndighetens

Revisionskriterierna beskrivs i huvudsak i bilaga 3. Eftersom pandemin för de allra flesta varit en helt ny företeelse är det i flera fall inte kristallklart vad som är rätt och fel har vi iakttagit en viss försiktighet i bedömningarna.

1.4 Metod och avgränsning

Granskningen har genomförts genom att granska styrdokument, protokoll och andra underlag. Intervjuer har skett med presidiet för grundskolenämnden samt utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden samt relevanta tjänstepersoner, se bilaga 1 källförteckning. Granskningen är tidsmässigt avgränsad till år 2022 även om en viss tillbakablick sker. Intervjuerna skedde under våren 2022. Intervjuerna genomfördes således innan resultatet för läsåret 2021/22 var fastställt. Detta innebär att intervjuade inte med säkerhet kunde uttala sig kring resultatet för det innevarande läsåret. Rapporten har kompletterats med arbetsmaterial för resultatanalyser läsåret 2021/22.

Särskilt fokus ligger på avgångsklasser, det vill säga årskurs 9 och tredje året i gymnasiet.

1.5 Ansvariga nämnder

Granskningen avgränsas till grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden.

Åke Johansson har varit kontaktrevisor i denna granskning.

2. Flera åtgärder har vidtagits för att säkerställa elevernas rätt till undervisning

I både grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens verksamhetsberättelser 2021 anges att coronapandemin haft en stor påverkan på undervisningen. Pandemin har inneburit en balansgång mellan att bedriva verksamhet och motverka smittspridning. På vilket sätt balansgången påverkat undervisningen framgår ej. Grundskolenämnden skriver att det kan innebära en undervisnings- och lärandeskuld för eleverna vilken kan visa sig i måluppfyllelsen. Intervjuade uppger dock att det inte finns någon "undervisningsskuld"¹ och att avgångseleverna inom alla skolformer haft möjlighet att tillgodogöra sig samtliga obligatoriska moment i sin undervisning. I gymnasiet syns ingen ökning i ansökningar om ett fjärde år.

Elever och lärares frånvaro har varierat under pandemin beroende på smittspridningsnivån, där den minskade läsåret 2020/21 jämfört med de två föregående. Frånvaron ökade läsåret 2021/22. Det är inte fastställt vilken inverkan pandemin och införandet av distans- och fjärrundervisning kan ha haft på frånvarostatistiken. Nationellt har frånvaron i gymnasieskolan minskat i samband med fjärr- och distansundervisning. Nämndernas analyser kring frånvarostatistiken presenteras närmare i kapitel 4. Frånvaro följs upp regelbundet och rapporteras till utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden vid del- och årsrapporter.

I grundskolan gick frånvaron bland elever upp till 40 procent under perioder med hög smittspridning. Under andra perioder, framför allt i slutet av vårterminen 2021, var frånvaron generellt på normala nivåer. Skolpliktsbevakning och rapportering om frånvaro har hanterats som vanligt inom grundskoleverksamheten. Intervjuade uppger att det arbete som tidigare skett med att få så kallade hemmasittare tillbaka till skolan har kunnat användas även under pandemin. Skolorna har även kunnat ta stöd från närvaroteamet som arbetar med elever med långvarig skolfrånvaro.

Om elever gått miste om undervisning ansvarar rektorn för att planera för att undervisningstiden kan tas igen. Verksamhetschefen har även haft dialog med rektorer i syfte att säkerställa elevernas rätt till undervisning.

I syfte att minska smittspridningen och samtidigt bedriva undervisning vidtogs ett antal åtgärder inom samtliga skolformer. De främsta åtgärder som vidtagits presenteras senare i detta kapitel. Nämnderna har kontinuerligt informerats om vidtagna åtgärder samt det allmänna pandemiläget inom verksamheterna vid nämndsammanträden. Rapporteringen har framför allt skett muntligt. Intervjuade uppger att samverkan mellan rektorer och förvaltning har varit god.

2.1 Fjärr- och distansundervisning

Under perioder med särskilt hög smittspridning har fjärr- och distansundervisning tillämpats. Åtgärderna har främst tillämpats i gymnasiet men även högstadiet och till viss del låg- och mellanstadiet. Fjärrundervisning definieras i skollagen som interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i rum men inte i tid. Elever som deltar i fjärrundervisning ska göra det i lokaler som skolenheten disponerar. Distansundervisning definieras på samma sätt men vid distansundervisning finns det inget krav på att det ska finnas en handledare eller lärare fysiskt närvarande när undervisningen bedrivs. Men distansläraren ska ha regelbunden direktkontakt med eleverna. Detta innebär att elev och lärare kan delta från hemmet eller annan plats.²

I utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens verksamhetsberättelse 2021 anges att distansundervisning upplevs som mindre effektiv än närundervisning³, vilket ger en risk för försämrad

¹ Att eleverna inte får de kunskaper de behöver med anledning av hög frånvaro eller inställda lektioner.

² [Fjärrundervisning - Skolverket](#)

³ Undervisning som bedrivs fysiskt på plats.

kunskapsutveckling. Detta även om examinationsgraden för studenter förbättrades jämfört med 2020. Anledningar som anges orsaka resultatet är bland annat ett större fokus på gymnasiegemensamma ämnen och att elever når ett godkänt resultat snarare än de högre betygen samt kvalitetsförbättrande arbete över tid. Detta är en bild som delas av intervjuade vid skolor. Intervjuade uppger att vissa elever haft lättare att tillgodogöra sig distansundervisningen medan andra haft det svårare. Elever som vanligen har svårt att komma till skolan, så kallade hemmasittare, har i flera fall klarat skolan bättre under den här tiden. Lärare uppger att resultatet i stort är beroende av individerna i respektive klass. Lärare upplever även att möjligheten att hjälpa elever enskilt har varierat. I vissa fall har distansundervisningen inneburit att elever med behov av mer stöd har kunnat få mer uppmärksam genom olika digitala grupper. Det har dock varit svårare att motivera elever till att anstränga sig mer för att nå högre betyg.

I syfte att fånga upp elever som inte klarade av fjärr- eller distansundervisning på ett bra sätt delade rektorer upp distansundervisningen. Utformningen på uppdelningen har skilt sig åt men har bland annat inneburit att olika klasser eller årskurser varit hemma i olika perioder. Beroende på typ av moment i undervisningen har olika årskurser prioriterats. Vanligen har elever i år 3 prioriterades i syfte att säkerställa avgångselevernans rätt till och behov av undervisning. Perioderna av distansundervisning har inte varit längre än en vecka i sträck. På detta sätt kunde elever i behov av extra stöd lättare fångas upp. Elever med större behov av närundervisning har fått vara i skolan under hela tiden. Från början var gruppen liten men ökade snabbt. Beslutet grundades på elevers undervisningsbehov och elevens förutsättningar hemma. Fjärr- och distansundervisning har generellt skett i mindre utstickning inom de praktiska gymnasieprogrammen med hänsyn till antalet praktiska moment. Skolor har köpt in material som dockor till hantverksprogram i syfte att kunna genomföra praktiska moment hemma.

Då det har passerat tid mellan information om regeringens beslut om distansundervisning till verkställande förberedde skolorna eleverna genom att de fick träna på att använda digitala plattformar som Teams. Inför första beslutet om distansundervisning fanns inte tidsutrymmet att träna innan beslutet verkställdes.

Innan fjärr- och distansundervisning tillämpas inom grundskolan och gymnasieskolan ska rektorn visa att samtliga åtgärder inom ordinarie regelverk är uttömda. Inför beslut om distansundervisning samrådde rektorer med respektive verksamhetschef för att sedan föreslå beslutet till respektive nämnd, eller den nämnd som beslutanderätten delegerats till. Vid brådskande ärende har ordförandebeslut fattats. I perioder har beslutanderätten delegerats till rektor eller verksamhetschef. Beslut om distansundervisning har anmälts på nästkommande nämndsammanträde. Inom grundskoleverksamheten tillämpades en checklista och riskbedömningsmall inför beslut om distansundervisning. Inom gymnasieverksamheten lämnade rektorn in en plan för distansundervisningens utformande till verksamhetschefen.

Enligt beslut från utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden åligger det verksamhetschef för gymnasie- och vuxenutbildning att utifrån respektive rektors underlag fatta beslut om avräkning av tid för distansundervisning mot garanterad undervisningstid.⁴ Intervjuade uppger att undervisningstid för distansundervisning har räknats av direkt mot den garanterade undervisningstiden. Distanstiden har således inte bedömts annorlunda än ordinarie tid i klassrummet.

Vid återgång till närundervisning skedde dialog mellan rektor och verksamhetschef som även samrådde med HR kring arbetsrättsliga konsekvenser innan beslutet föreslogs för nämnden.

På varje nämndsammanträde har respektive verksamhetschef presenterat vilka skolor som tillämpat fjärr- eller distansundervisning sedan senaste mötet.

⁴ UAN 2021/00377

2.2 Förändringar gjordes i undervisningen på plats i skolan

Både grund- och gymnasieskolor har förändrat olika delar av närundervisningen i syfte att minska smittspridningen. Det har bland annat handlat om att:

- anpassa scheman eller förlänga skoldagar i syfte att minska trängseln i skolan men även i kollektivtrafiken,
- nyttja andra lokaler än normalt så som större salar eller vara utomhus,
- undervisning i homogena grupper vilket inneburit att minska antalet nya och nära kontakter under en och samma dag,
- förändring av tidsplaner genom prioritering av vissa moment vid närundervisning,
- extra undervisningstillfällen både i klassrum och digitalt,
- förlängning av kurser under sommaren (år 1 och 2 i gymnasiet), samt
- ökat individuellt stöd.

Om skolan trots insatser under vår och sommar inte lyckats hjälpa eleven till ett godkänt betyg har det i vissa lägen erbjudits ytterligare omläsningskurser, det vill säga att eleven erbjuds att läsa kursen igen med stöd. Flera av de kurser där det har behövts extra stöd eller förlängning har varit matematik och praktiska kurser. Beslut om förlängning av kurser åligger rektorn på respektive skola.

2.3 Arbetsplatsförlagt lärande och fysiska moment

Arbetsplatsförlagt lärande, APL, ingår i många yrkesförberedande gymnasieprogram men även inom vissa högskoleförberedande program samt i grundskolan i form av praktik. I en tidigare granskning⁵ uppgavs att distansundervisningen bidragit till en viss "undervisningsskuld" vad gäller praktiska moment, så som APL-platser och praktikplatser. För att komma till rätta med detta har extrainsatser avseende praktiska moment satts in. Det är likt andra undervisningsmoment rektorernas ansvar att tillse att eleverna får den utbildning de har rätt till vilket medfört ett antal olika lösningar. Åtgärder som vidtagits är bland annat prioritering av elever i år 3 eftersom de är närmare examen. För varje enskild praktikplats har förvaltningen gjort riskbedömningar och samarbetat med skyddsombud. Vidare har perioden för det arbetsplatsförlagda lärandet i flera fall senarelagts. Under perioder har då företag inte tagit emot elever har de praktiska momenten genomförts på skolan. Det nya upplägget har godkänts av Skolverket. För att möjliggöra detta har skolor till viss del behövt köpa in ny utrustning.

Det har varit svårare att finna APL-platser till elever i årskurs 1 då deras låga ålder medför att det ställs högre krav på praktikplatsen.⁶ Det har även varit svårare med praktikplatser och handledare inom ramen för vård- och omsorgscollege.⁷ Förvaltningen har tidigare identifierat detta som en risk, däremot är förvaltningen begränsad i vilka åtgärder som kan vidtas då de inte har mandat i frågan om att få fram platser inom vård och omsorgsförvaltningen.

Vid tidpunkten för granskningen uppges dock att samtliga avgångselever under pandemin erbjudits möjlighet att genomföra de moment som ingår i det arbetsplatsförlagda lärandet. För att möjliggöra detta användes bland annat statsbidraget "en tillfällig förstärkning av statligt stöd till skolväsendet

⁵ Revisionsrapport 2021:11 - Granskning av stadens hantering av covid-19

⁶ Arbetsmiljölagen/stiftningen/smittyddslagen ställer vid allmänfarlig smittspridning krav på att man måste fyllt 18 år för att få vistas i verksamhet med pågående smittspridning.

⁷ I Västmanland samarbetar kommunerna i Västmanland, Region Västmanland, privata vårdföretag, fackliga organisationer och utbildningssamordnare på ungdomsgymnasium, vuxenutbildning och yrkeshögskola. Samverkan sker för att säkerställa en hög kvalitet gällande de utbildningar inom vård och omsorg som finns i Västmanland. Syftet med vård- och omsorgscollege är också att säkra kompetensförsörjning inom vård och omsorg i Västmanland.

2021”, även kallat skolmiljarden, till att erbjuda elever fler möjligheter att genomföra moment i undervisningen så som körning av lastbil och lastmaskiner i gymnasiet.

I grundskolan har inte samtliga elever kunnat genomföra samtliga perioder med arbetsplatsförlagt lärande. Företag har inte haft möjlighet att ta emot eleverna. Grundskolorna har i stället förändrat upplägget till mer teoretiska inslag eller till att i klassrummen genomföra arbetslivsorienterande aktiviteter.

2.4 Åtgärder inom grundsärskolan och gymnasiesärskolan

Grund- och gymnasiesärskolan har under hela pandemin bedrivit sin verksamhet på plats. Åtgärder som vidtogs fokuserade på att minska trängsel och bevara homogena grupper. Eleverna i grundsärskolan har exempelvis ätit lunch i klassrummen. Eleverna har fått öva i Microsoft Teams⁸ för att förbereda inför eventuell distansundervisning. De elever som kunnat har vid lindrig sjukdom deltagit i undervisningen på distans.

Intervjuade uppger att frånvaron emellanåt varit hög och att det förekommit att elever eller föräldrar valt att hålla eleverna hemma under perioder på grund av risken för smittspridning. I grundsärskolan har samtal förts med föräldrarna till eleven tillsammans med skolsköterska i syfte att förklara skolan smittskyddsåtgärder. Även distansundervisning har erbjudits.

2.5 Hantering av den pedagogiska personalens arbetsituation

Det har förekommit perioder då frånvaron bland personalen på skolorna varit hög. Lösningar har främst hittats inom den egna enheten. Lärare har bland annat tillfälligt undervisat större elevgrupper eller tagit stöd av resurspersonal som deltagit på plats i klassrum medan läraren suttit hemma och undervisat på distans (vid lindrig sjukdom hos läraren). Vid behov av timvikarier har prioriteringsordning tillämpats, förskola, grundsär- och gymnasiesärskola, grundskola, gymnasieskola/vuxenutbildning, utbildning och arbetsmarknad i nämnd ordning.

Personalens arbetsituation har regelbundet diskuterats genom möten mellan verksamhetschef och skyddsombud.

Under pandemin beslutade regeringen om statsbidraget skolmiljarden. I Västerås har skolmiljarden använts till olika personalförstärkningar så som ytterligare stöd i undervisning samt tagit in pensionärer för att hantera personal- och elevbortfall. I tabellen nedan redogörs för insatser som nämnden riktat skolmiljarden till⁹:

Grundskolenämnden	Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden
Lärare i svenska som andraspråk	Personalförstärkning
Ansvarig personal för det elevsociala livet på skolan	Fler möjligheter att genomföra praktiska moment i undervisningen
Specialpedagoger och speciallärare	Fler mindre grupper
Lärstudio	Sommarskola
Färre elever i klassen	Omläsningskurser
Lovskolor och läxhjälp	Förstärkning av kuratorer och skolsköterskor
Förbättrad arbetsmiljö	Bygga upp referensbibliotek i en skola

⁸ ett digitalt verktyg för kommunikation där röst- och videosamtal är möjligt.

⁹ Verksamhetsberättelser 2021 från grundskolenämnden samt utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Det kollegiala lärandet för att systematiskt och långsiktigt stärka undervisningens kvalitet genom att lärare granskar sin egen eller andras praktik har till största del pausats under pandemin. En majoritet av skolorna ska återuppta ett kollegialt lärande utifrån analys och kritisk granskning av den egna praktiken. Det finns system för hur lärare och/eller skolläda kan undersöka undervisningens kvalitet samt använda informationen till ett strukturerat kollegialt lärande.

2.6 Uppföljning av privata utförare

Enligt skollagen ska hemkommunen löpande hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen är sysselsatta som

- inte har fyllt 20 år,
- har fullgjort sin skolplikt eller har blivit folkbokförda i landet vid en tidpunkt då de inte har skolplikt,
- inte genomför utbildning i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning,
- inte har en gymnasieexamen,
- inte har ett gymnasiesärskolebevis, och
- inte har fullföljt utbildning som motsvarar gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan med godkänt resultat.

Hemkommunen ska erbjuda dessa ungdomar lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning. Kommunen ska dokumentera sina insatser på lämpligt sätt. I Västerås har enheten Arenan i uppdrag från utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden att ansvara för stadens aktivitetsansvar samt ansvara för att gymnasieobehöriga elever erbjuds skolplats på introduktionsprogram, på såväl kommunal som fristående gymnasieskola. Arenan rapporterar avbrottsstatistik på enhetsnivå till utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden kontinuerligt. För elev som riskerar studieavbrott samverkar Arenan med samtliga gymnasieskolor i staden i ett förebyggande arbete med syftet att informera om alternativa vägar och stadens aktivitetsansvar. För elever som gjort studieavbrott kan Arenan vid behov bidra med insatser för att unga ska fortsätta eller återuppta sina studier och fullfölja sin utbildning så snart som möjligt efter avbrottet. De elever som av grundskolan identifierats ha hög frånvaro och mycket lågt meritvärde anordnar Arenan informationsträffar för elev och vårdnadshavare.¹⁰

På fristående skolor är det huvudmannen (den fristående skolan) som är ansvarig för skolpliktsbevakningen och huvudmannen ska se till alla eleverna fullgör sin skolgång. Om en utredning inleds om en elevs frånvaro ska huvudmannen snarast lämna uppgift om detta till hemkommunen. Detta kan göras via kommunens hemsida.

Intervjuade uppger att det inte sker någon uppföljning av privata utförare avseende åtgärder som vidtagits under pandemin. Västerås stad har inget ansvar för själva verksamheten i fristående grundskolor och gymnasieskolor. De har dock en så kallad insynsrätt i verksamheten. Grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden praktiserar insynsrätten genom regelbundna dialogträffar med fristående skolor. Under dessa möten har pandemin och hur pandemin påverkat verksamheterna berörts. Det har inte skett någon ökning av anmälningar om inledda utredningar till kommunen.

¹⁰ Riktlinje för kommunens arbete med det kommunala aktivitetsansvaret (KAA)

2.7 Bedömning

Vår sammanfattade bedömning är att grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden i allt väsentligt säkerställt att lämpliga åtgärder vidtagits avseende elevers rätt till utbildning inom garanterad tid. Det finns ingen noterad "undervisningsskuld" och samtliga avgångselever har under pandemin erbjudits möjlighet att genomföra momenten i sin utbildning. Åtgärderna har syftat till att bedriva undervisning på ett smittsäkert sätt. Det har bland annat inneburit schemaförändringar, förlängning av kurser, lokalförändringar, fjärr- eller distansundervisning. Sistaårselever har prioriterats i syfte att säkerställa att de fått möjlighet att genomföra samtliga utbildningsmoment. Åtgärder i närundervisningen har prioriterats framför fjärr- eller distansundervisning.

Elever med särskilda behov eller av olika anledningar inte kunnat tillgodogöra sig distansundervisningen har undantagits från den. Enligt Skolinspektionen är detta något som sannolikt mildrar de negativa konsekvenserna för elevers lärande och hälsa.¹¹ Vi ser positivt på att gruppen elever på plats varit flexibel för att fånga upp elever som av olika anledningar hamnat efter vid distansundervisningen. Vidare ser vi positivt på att eleverna enbart har haft korta perioder av fjärr- och distansundervisning och att skolorna löpande arbetat med att kompensera eleverna för moment som uteblivit vid distansundervisningen.

Intervjuade har en upplevelse av försämrad kvalitet i undervisningen. Detta återspeglas inte fullt ut i betygsresultaten. Denna granskning ger inte svar på orsaken till förbättrade betygsresultat trots upplevelse av försämrad kvalitet i undervisningen. Vi hänvisar till att detta är ett nationellt fenomen. I Skolverkets rapport om slutbetyg i grundskolan våren 2021 samt rapport om betygsutvecklingen i årskurs 6 och i årskurs 9 våren 2017-våren 2021 anges att Skolverket utifrån statistiken inte kan uttala sig om huruvida förändrade förutsättningar för betygssättning och bedömning har påverkat resultaten under pandemin. I rapporten Betyg- och studieresultat i gymnasieskolan år 2021 konstateras att andelen som tagit examen inom tre år ökat även under åren då skolorna påverkats av pandemin, både inom högskoleförberedande och praktiska program. Skolverket skriver "*En faktor som just detta år (2021) varit svår att dra slutsatser om är hur mycket förändrade omständigheter till följd av covid-19-pandemin påverkat studieresultaten i gymnasieskolan. Sannolikt finns sådana effekter. Men det finns också en mer långsiktig utveckling i gymnasieskolan som talar för att ökningen av andelen med examen som skett år 2020 jämfört med år 2019 beror på faktorer vid sidan av covid-19-pandemin*". Nämnderna och intervjuade kommer fram till liknande slutsatser i intervjuer samt i granskad dokumentation.

Lärande- och hälsosituationen inom grundsärskola och gymnasiesärskola har inte omfattats av Folkhälsomyndighetens rekommendationer om undervisning på distans. Vi noterar att grund- och gymnasiesärskolorna i Västerås stad genomfört förändringar i klassammansättningar för att hålla homogena grupper samt minskat kontakter genom att äta lunch i klassrum i stället för i matsalen. Förberedelser inför eventuell distansundervisning har skett.

Uppföljning av fristående skolor sker genom dialogmöten. På dialogmöten har pandemin och pandemins effekter på skolan berörts. Vi bedömer att nämnderna genom dialogmöten samt det ordinarie arbetet inom det kommunala aktivitetsansvaret följer upp privata utförare.

¹¹Skolinspektionen, 2021, *Fjärr- och distansundervisningens konsekvenser*.

3. Riskanalyser har genomförts inför genomförande av åtgärder

Riskanalyser och bedömningar har genomförts kontinuerligt under pandemin inom både barn- och utbildningsförvaltningen. Riskanalyser och bedömningar har skett både muntligt och skriftligt. De skriftliga riskanalyserna har främst fokuserat på risken för smittspridning medan kvalitén på undervisningen främst inkluderats i muntliga diskussioner inför olika smittskyddsåtgärder. Förutom särskilda riskbedömningar med anledning av smittspridningen har respektive nämnd genomfört ordinarie arbete med riskanalyser och intern kontroll. I detta kapitel redovisas respektive nämnds arbete med riskanalyser och bedömningar.

Inom barn- och utbildningsförvaltningen har en krisorganisation varit aktiv. Krisledningsgruppen har sammanträtt en gång i veckan i samband med stadens centrala krisledningsgrupp. I krisledningsgruppen genomfördes kontinuerliga riskbedömningar som legat till grund för beslut i verksamheterna. Efter krisledningsgruppens möte har respektive verksamhetschef träffat rektorerna för att föra vidare information samt diskutera utmaningar och risker i skolorna.

3.1 Grundskolenämnden har genomfört riskbedömningar kopplat till smittspridning

Inför beslut om åtgärder såsom distansundervisning genomförde rektorer tillsammans med skyddsombud en uppdaterad/reviderad riskbedömning i det digitala systemet KIA. I riskanalysen beaktades följande aspekter:

- risk för smittspridning,
- särskilt utsatta personer, och
- särskilt utsatta delar av enhetens verksamhet.

I uppföljningen av den interna kontrollen 2021 beaktades risken av att barn eller elever inte får den skolgång de har rätt till. Orsaken anges vara brist i skolpliktsbevakningen, brister i arbetet med att följa upp frånvaro, giltig och ogiltig. Uppföljningen visar att barn med omfattande frånvaro inte alltid utreds och rapporteras till huvudman enligt skollagen. Uppföljningen visar också att grundskoleverksamheten identifierat områden som skolor behöver åtgärda, utveckla och säkra framgent. Risken att barn/elever inte får den skolgång som de har rätt till finns även med i 2022 års internkontrollplan då det bedöms vara för tidigt att utifrån det utvecklade närvaroarbetet och skolpliktsbevakningen säga att risken är avvärd. Uppföljningen i verksamhetsberättelsen visar dock att grundskoleverksamheten inom närvaroarbetet identifierat framgångsfaktorer för att få elever med problematisk skolfrånvaro tillbaka till skolan. Intervjuade uppger att risken och arbetet med närvaroplanen inte direkt kopplas till frånvaro med anledning av pandemi utan berör elever som av andra anledningar har en omfattande frånvaro. Metoderna har tillämpats även i frånvarofall med anledning av pandemin.

I internkontrollplanen 2022 inkluderas riskområdet "att förvaltningarna inte klarar kompetensförsörjningen/kompetensväxlingen". I första delårsrapporten 2022 anges att det skett en överblick och analys av konsekvenserna utifrån pandemin. Respektive enhet ska hantera eventuell kompetensutvecklingsskuld som finns med anledning av pandemin.

3.2 Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har genomfört riskbedömningar per skola

Gymnasieskolorna har haft skilda förutsättningar beroende på utbildningarnas karaktär. Därför har riskbedömningar av genomförda insatser framför allt genomförts per skola och inte gemensamt på verksamhetsnivå. Riskbedömningarna har utgått från att ordinarie undervisning ska genomföras utan smittspridning. Intervjuade uppger att riskbedömningarna på skolorna genomförts av rektorer

tillsammans med skyddsombud. Intervjuade uppger att de inte alltid har kunnat sätta utbildningens kvalitet främst eftersom råd och rekommendationer från Folkhälsomyndigheten prioriterats. Det har dock alltid förts diskussioner kring åtgärdernas påverkan på utbildningen och hur utbildningen kan genomföras på bästa sätt.

I internkontrollplanen 2022 inkluderas riskområdena "risk att elever/studerande/arbetssökande inte lyckas". I beskrivning och analys av risken nämns att "antalet platser för Resursjobb, Vårdsjobb, praktik, APL och feriepraktik i staden inte motsvarar behovet av arbetsplatser för att dessa insatser ska kunna generera önskad effekt i såväl kvalitet som kvantitet." Som konsekvens riskerar elever inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen med behov av APL för slutförandet av sin utbildning att inte slutföra utbildningen. Tiden i arbetsmarknadsinsatser förlängs då den viktiga kopplingen till arbetsmarknaden saknas. Nämnden har bedömt båda riskområdena som höga avseendesannolikhet och konsekvens.

3.3 Bedömning

Inom grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har kontinuerliga riskanalyser genomförts på veckovisa möten samt inför genomförande av smittskyddsåtgärder. Vi ser positivt på att nämnderna genom möten följt stadens övriga krisorganisation och inkluderat detta i riskanalyserna. Grundskolenämnden har haft möjlighet att på ett mer övergripande plan genomföra riskanalyser medan utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, till följd av skolornas olikheter, genomfört mer lokala analyser. Baserat på insamlad dokumentation och intervjuer bedömer vi att formerna för riskbedömningarna varit tillräckliga.

Riskbedömningarna har muntligt eller skriftligt berört utbildningens kvalitet och genomförande samt risken för smittspridning. Vi bedömer dock att riskerna som kopplas till utbildningens kvalitet och genomförande borde ha dokumenterats. Detta för att skapa spårbarhet och möjlighet till uppföljning.

4. Uppföljning av resultat har skett inom det systematiska kvalitetsarbetet

Under pandemin har det ordinarie systematiska kvalitetsarbetet fortskridit. Intervjuade belyser att verksamhetens huvudsakliga fokus inom uppföljning varit undervisningen och inte pandemin.

I intervjuer lyfts svårigheterna med att tätt inpå analysera effekterna av pandemin och de åtgärder som vidtogs. Det lyfts också upp svårigheter i att isolera pandemin och vidtagna åtgärder som kontrollfaktorer. En skola diskuterade särskilt aspekten av att alla elevkullar är olika och att resultat kan skilja sig utifrån det. I Skolverkets rapporter¹² förs liknande resonemang. Resultatet under pandemin kan ha en mängd olika förklaringsfaktorer. Varken i Västerås stad eller nationellt har det säkerställts hur pandemin påverkat eleverna fullt ut.

Uppföljning av elever i behov av särskilda stödinsatser har skett kontinuerligt av elevens lärare. Stödinsatser har satts in efter behov och möjlighet. Som nämnt tidigare har elever bland annat undantagits distansundervisning eller erbjudits fler undervisningstillfällen.

I respektive skola har kontinuerliga utvärderingar av insatser skett. Då något inte fungerat har åtgärder vidtagits. Det berör bland annat schemaförändringar samt utformning och uppdelning av distansundervisningen. Utvärderingarna har genomförts av lärare tillsammans med rektorer. Rektorerna har även kontinuerligt diskuterat utmaningar i rektorsgrupper tillsammans med verksamhetscheferna.

Nämnderna har informerats om resultaten kontinuerligt genom stående informationspunkter på nämndsammanträden.

Vid tidpunkten för granskningen har analyser för läsåret 2021/22 inte färdigställts, vi har enbart tagit del av arbetsmaterial.

4.1 Grundskolelevernas resultat är något sämre 2022 än 2021

Under åren med pandemi har grundskolenämnden kontinuerligt följt upp verksamheten. I samband med läsårets slut analyserar respektive skola resultaten i syfte att förstå vad i processer och strukturer som orsakat resultaten.

Resultaten för elever i årskurs 9 i kommunala skolor visade på en uppgång för meritvärdet, andelen elever med behörighet till gymnasiet samt andelen elever som uppnått kunskapskraven i alla lästa ämnen läsåret 2020/21. I "Redovisning och analys av resultat i Västerås kommunala skolor och grundsärskolor, vårtermin 2021" förklaras det med prioritering av gymnasiegemensamma ämnen som ger gymnasiebehörighet samt lärare och rektorer engagemang i kombination med elevers hårda ansträngningar. I motsvarande analys vårterminen 2022 anges att kunskapsresultaten för årskurs 9 minskat avseende meritvärde, kunskapskraven i alla ämnen och behörighet till gymnasieskolan. Resultaten visar en tydlig påverkan av pandemin i både Västerås och i riket. Samma trend syns i statistiken för hela riket och för samtliga jämförelsekommuner som har lägre resultat i år än förra året. Det uppges bidra till svårigheter att se eventuell effekt av pågående kvalitetsarbete. Grundskolenämnden noterar bland annat nedanstående resultat och trender. En fördjupad beskrivning återfinns i bilaga 2.

- Andel elever som nått kunskapskraven i alla ämnen vårterminen 2022 var 64,6 procent, 2021 var andelen 65,8 procent.
- Behörighet till gymnasiet var 79,6 procent. 2021 var behörigheten till gymnasiet 82 procent.
- Meritvärdet försämrades från 221 till 216,1 år 2022.

¹² Slutbetyg i grundskolan våren 2021, Betygsutvecklingen i årskurs 6 och i årskurs 9 våren 2017-våren 2021 och Betyg- och studieresultat i gymnasieskolan år 2021.

- Den genomsnittliga betygspoängen har marginellt försämrats jämfört med föregående läsår, 0,2 betygspoäng.
- Kunskapskravet i simning är den enskilt största orsaken till betyget F eller otillräckliga kunskaper i idrottsämnet.
- Den totala frånvaron under läsåret 2021/22 var 17,1 procent för alla elever i årskurs 7–9. Frånvaron var högre läsåret innan. Under pandemin har frånvaron haft toppar och dalar i takt med till exempel ökad smittspridning. Högst frånvaro med undantag för april 2020 var i januari/februari 2022 då omikronvarianten spreds.
- Elevers upplevelse av trygghet varierar mellan årskurserna. Skolor där elever i årskurs 9 upplever högre trygghet har också högre resultat i studiero och nöjdhet.
- Sjukfrånvaron bland anställda har ökat från 5,7 procent 2018 till 6,5 procent 2021.

I analysen av resultaten i grund- och grundsärskolor anges att den viktigaste faktorn till elevers höga resultat är faktorer som hög lärarskicklighet. Under pandemin har lärarkåren genomfört snabba omställningar till digital undervisning/distansundervisning. En utvärdering av den distansundervisning som genomfördes av högstadieskolorna i februari visade att en ansevärd andel av elever och lärare upplevde att undervisningen kunde genomföras utan alltför stor påverkan på kvaliteten. De områden som upplevdes svårast att bedöma elevers kunskaper samt stödja elever individuellt.

4.2 Det är svårt att avgöra hur pandemin påverkat resultatet i kommunens gymnasieskolor

Inom gymnasienämnden genomförs resultatanalyser. Resultatanalysen avser att bedöma skolans resultat och hur väl skolan samt dess elever lever upp till de nationella målen fastställda. Vi har tagit del av resultatanalysen 2021 samt arbetsmaterialet till resultatanalysen 2022. Den officiella statistiken för resultaten för läsåret 2021/22 kommer att rapporteras av Skolverket i december 2022, varför de data som finns i nuläget får beaktas som preliminära. De data som gäller genomströmningen, det vill säga elever med examen inom 3 år kan inte redovisas i nuläget eftersom det bygger på registeranalyser som genomförs av Skolverket. Utbildning och arbetsmarknadsnämnden noterar bland annat nedanstående resultat och trender. En fördjupad beskrivning av resultatet återges i bilaga 2.

- Betygsresultaten för avgångseleverna 2021 höjdes, jämfört med tidigare år.
- Under 2021 ökade betygspoängen i Västerås kommunala gymnasieskolor kraftigt med +0,5 i meritvärde.
- Resultaten avseende medelvärde i Västerås kommunala gymnasieskolor var lägre än i jämförelse med resultatet i riket och med kommuner av jämförbar storlek vårterminen 2021. Preliminära resultat för läsåret 2021/22 visar att ökningen har avstannat.
- På de gymnasiala yrkesprogrammen var 11 procent av betygen F. Motsvarande siffra för högskoleförberedande program var 8,78 procent.
- Det är högre närvaro på de studieförberedande programmen, och de har även högre betygsresultat samt andel av eleverna med en gymnasieexamen inom tre år än de praktiska linjerna (2021).
- Skolor med högre indexvärden på skolenkäten och högre närvaro i skolan verkar generellt även ha högre kunskapsresultat (2021).
- Sjukfrånvaron bland anställda har minskat från 4,2 procent 2018 till 3,7 procent 2021. En förklaring till minskningen är möjligheten att arbeta hemifrån.

I analysen av 2021 års resultat anges att elevernas måluppfyllelse förbättrats under pandemin, både vad det gäller snittbetyg såväl som andel godkända betyg. Detta trots stora utmaningar med distansstudier och att personal- och elevnärvaron varierat mycket under året. Rektorer identifierar extrainsatserna som bidragande orsaker till att dessa resultat har kunnat uppnås har förbättrats under pandemin, både vad det gäller snittbetyg såväl som andel godkända betyg.

Distansundervisningen under läsåret kan ha påverkat resultatet, och skolornas möjlighet att examinera eleverna på likvärdigt sätt jämfört med tidigare år. Detta medför att en viss försiktighet i hur tolkning av resultaten bör iakttas.

Frånvaron har ökade läsåret 2021/22. Från 12,8 procent läsåret 2020/21 till 18,4 2021/22. Motsvarande siffra innan pandemin (läsåret 2018/19) var 17,5 procent. Det är inte fastställt vilken inverkan pandemin och införandet av fjärrundervisning haft på frånvarostatistiken. Nationellt har frånvaron i gymnasieskolan minskat i samband med fjärr och distansundervisning.¹³ Verksamheten ser tydligt att det finns skillnader i närvaron mellan såväl skolor som på programnivå inom skolor. Det kan även finnas skillnader som är på klass- och grupp nivå.

4.3 Bedömning

Uppföljning av insatser och elevers behov har genomförts kontinuerligt av lärare, rektorer och verksamhetschefer i olika möteskonstellationer. Då en insats inte resulterat i önskat resultat har åtgärder vidtagits. Vi ser positivt på att uppföljning av genomförda insatser skett på olika nivåer. Det är positivt att lärare som är nära eleverna har inkluderats.

Det systematiska kvalitetsarbetet har fortgått inom både grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden. Enligt skollagen ska ett systematiskt kvalitetsarbete genomföras både på huvudmannanivå och på enhetsnivå. Syftet är att säkerställa verksamhetens kvalitet och likvärdighet med utgångspunkt i skollag, läroplan och andra skolförfattningar. Systematiken i kvalitetsprocessen kan säkras genom en tydlig struktur och fastställda rutiner. För att kunna följa kvalitetsutvecklingen över tid och se förändringar av måluppfyllelsen måste kvalitetsarbetet dessutom dokumenteras. Rutinerna bör även säkra att det finns arenor för återkommande dialog mellan ansvarsnivåerna, det vill säga mellan huvudmannanivån och enhetsnivån. Vi bedömer att det systematiska kvalitetsarbetet lever upp till ovan nämnda kriterier.

Nämndernas uppföljningsfokus har varit utbildning och de uppföljningsmoment som normalt prioriteras snarare än pandemin, även om pandemin beaktas i analyser av resultaten. Vi bedömer att nämndernas avvägning är resonlig. Vi betonar att nationella rapporter inte heller identifierat vilken påverkan pandemin haft på skolresultaten. Vi noterar inte heller någon större avvikelse från nationella resultat i jämförelse med tidigare år. Analysen från 2022 är inte färdigställd och vi har enbart tagit del av ett arbetsmaterial som inte innehåller analyser av samtliga delar som går att utläsa för 2021.

¹³ Undersökning av frånvaro bland lärare, barn och elever, april 2020

<https://www.skolverket.se/download/18.266e4aa5171bb85dcd8f76/1589262222427/pdf6654.pdf>

5. Beredskap inför framtida händelser

Grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har genom stadens gemensamma arbete innan pandemin genomfört övningar i krisberedskap. Intervjuade uppger att krisberedskapsövningar även ska genomföras framgent. Intervjuade upplever att pandemin bidragit till en ökad beredskap. Verksamheterna kunde som exempel snabbt ställa om till beredskapsläge när kriget i Ukraina bröt ut samt kunnat agera snabbt vid olika incidenter på skolor.

Barn- och utbildningsförvaltningen har genomfört en utvärdering av krishantering på förvaltningsövergripande nivå som rapporterades till den centrala krisledningsgruppen i staden under hösten 2021. I utvärderingen deltog hela krisledningsgruppen¹⁴. Några av lärdomarna som identifierades i utvärderingen var:

- Stabsmetodiken var en viktig grund för att upprätthålla struktur i arbetet. Det var värdefullt att tillsätta krisledning snabbt och att avsätta mycket resurser för detta, även om annat arbete fick stå tillbaka.
- Krisplaner uppdateras utifrån lärdomar. Som exempel, att tidigt planera för uthållighet.
- Viktigt att vara samspelade och ha en enhetlig kommunikation då det minskar osäkerhet hos andra.
- Väsentligt att tidigt identifiera viktiga samverkanspartners utanför den egna organisationen. Samverkan med de fristående verksamheterna kring corona har lett till förbättrade relationer, som gör det lättare att samarbeta även i andra frågor.
- Den digitala kompetens har utvecklats och vanan av digitala möten.

Respektive verksamhetsområde genomförde även en egen uppföljning för kommande planering av sina respektive krisgrupper.

I medarbetarundersökningen 2021 fanns ett kapitel med frågor kopplade till coronahanteringen och distansarbetet¹⁵. För verksamhetsområde barn- och ungdom identifierades förbättringsområden kopplat till pandemin. Varje enhet ska ta fram en handlingsplan utifrån resultatet i enhetens medarbetarundersökning. Slutsatser görs på enhetsnivå i syfte att åtgärderna och lärdomarna ska vara nära verksamheten och medarbetarna. Förvaltningen gör därför ingen aggregerad sammanställning av iakttagelser eller åtgärder på förvaltningsövergripande nivå.

5.1 Bedömning

Vår bedömning är att nämnderna säkerställt en tillräcklig beredskap att hantera vidare påverkan utifrån pandemin eller liknande förhållanden. Bedömningen baseras på utvärderingar som genomförts samt det arbete som pågår med att ta vara på lärdomar från pandemin. Vi ser positivt på att övningar ska genomföras framgent. Det är centralt för att bevara kompetensen inom verksamheterna.

¹⁴ Krisledningsgruppen bestod av stabschef, biträdande verksamhetschef för förskola, verksamhetschefer grundskola F-6, grundskola 7–9, gymnasieskola, utbildnings- och arbetsmarknad, kommunikatör, medicinsk ledningsansvarig och direktör.

¹⁵ Bland annat frågor om medarbetarna känner sig väl informerade, om arbetet kan utföras på ett tillfredställande vis, hur det har fungerat att arbeta hemifrån

6. Resultatet i tre kommunala skolor

I detta kapitel redogörs för de skolor som fördjupad information har inhämtats kring. För respektive skola kommer resultat samt upplevelser från intervjuade att redogöras för. Detta är ett beskrivande kapitel.

6.1 Nybyggeskolan

Nybyggeskolan är grund- samt grundsärskola med årskurserna 7–9. Skolan har cirka 550 elever och 75 medarbetare. Vårterminen 2022 fanns 178 registrerade elever i årskurs 9.

I redovisning och analys av resultatet i Västerås kommunala grundskolor utläses att 47,2 procent av eleverna i årskurs 9 uppnådde kunskapskraven i alla lästa ämnen. Motsvarande siffra för hela kommunen är 46,1 procent. Det var 70,5 procent av flickorna och 71,1 procent av pojkarna som hade behörighet till yrkesprogram. Motsvarande siffror för hela kommunen är 47,8 procent av flickorna och 54,6 procent av pojkarna.¹⁶

Meritvärdet för eleverna i årskurs 9 på Nybyggeskolan var 209,2 för flickor och 195,9 för pojkar. Det genomsnittliga meritvärdet i kommunen är 211,2 för flickor och 194,8 för pojkar. Intervjuade uppger att de elever som slutade årskurs 9 vårterminen 2022 även uppvisade ett lägre resultat än tidigare årskullar när de slutade årskurs 7, 2019.

Från intervjuer med lärare samt rektorer framgår att det under pandemin varit högre frånvaro än vanligt. Periodvis har det förekommit att halva klasser varit hemma.

Intervjuade vid Nybyggeskolan uppger att de i sin undervisning inte hunnit med lika mycket som vanligt med anledning av distansundervisning. Språkundervisningen uppges ha påverkats särskilt då det kräver ett repetitivt arbetssätt.

Elever upplevdes klara distansundervisning olika väl. Elever som redan innan var självgående klarade omställningen bättre än elever i behov av mer stöd.

Praktiken kunde inte genomföras som planerat under pandemin då flera branscher inte tog emot elever. En period blev helt inställd och skolan fick i stället arbeta med arbetslivskunskaper i de egna lokalerna.

Grundsärskolan har inte haft någon distansundervisning under pandemin. Det skedde dock förberedande insatser ifall rekommendationerna skulle ändras. Vissa barn hölls under perioder hemma av sina vårdnadshavare. Dessa elever erbjöds distansundervisning då det var möjligt. På skolan skedde åtgärder i syfte att minska trängsel samt nya kontakter. Grundsärskolan hade ingen simundervisning under perioden.

6.2 Hahrska gymnasiet

Hahrska gymnasium är ett renodlat yrkesgymnasium och erbjuder programmen bygg- och anläggning, el- och energiprogrammet, industritekniska programmet samt VVS- och fastighetprogrammet. På skolan finns även hantverksprogrammet men intaget där är stoppat och när kvarvarande elever har gått ut avslutas programmet. Skolan har även yrkesintroduktionsprogram samt särskola med inriktning fastighet, anläggning och byggnation. Hahrska gymnasiet har strax över 500 elever och ungefär 60 medarbetare.

Hahrska gymnasiet har under pandemin tillämpat distansundervisning. För att planera vilka elever som skulle vara inne när hade skolan en schemagrupp där samtliga program var representerade.

¹⁶ Från tabellen på sida 72 i redovisning och analys av resultatet i Västerås kommunala grundskolor, vårterminen 2022 utläses att andelen på majoriteten av skolorna är mellan 70–90 procent förutom på Pettersbergsskolan. På Pettersbergsskolan är andelen flickor med behörighet till yrkesprogram 28,6 procent och för pojkar 40 procent. Detta antas dra ner resultatet i kommunen.

Målet var att eleverna skulle vara inne minst tre till fyra dagar i veckan. Närundervisning prioriterades för elever i år tre. Det har även funnits möjlighet till extra undervisningstid via plattformen Teams tillsammans med resurspersonal.

Den främsta utmaningen för skolan var de praktiska momenten samt APL. Under perioder tog inte samtliga branscher emot elever. Detta resulterade i att vissa moment fick göras i skolans lokaler. Det upplägg som används godkändes av Skolverket. Detta bidrog till att moment kunde examineras.

Intervjuade uppger att det främsta fokuset låg på att samtliga elever skulle klara ett godkänt betyg. Detta innebar att de starka eleverna inte fick det stöd som de var i behov av för att nå än högre betyg.

Distansundervisningen uppges ha haft sämre kvalitet än närundervisning. En anledning var att det var svårare för lärare att läsa av och kommunicera med eleverna på distans. Lärare uppger dock att det har funnits möjlighet till kompensering uppgifter då det ej gått som önskat vid ett provtillfälle.

Gymnasiesärskolan var på plats i skolan under hela pandemin. För att kunna bedriva undervisningen användes mer personsstöd. Gymnasiesärskolan övade i plattformen Teams om situationen skulle ändras och undervisningen skulle bedrivas på distans.

Hahrska gymnasiet sticker ut med hög andel frånvaro jämfört med de andra gymnasieskolorna. Det är framför allt industritekniska samt VVS- och fastighetsprogrammet på Hahrska gymnasiet ut i statistiken. Samtidigt är el- och energiprogrammet och industritekniska programmet på Hahrska gymnasiet två av de tre program som sticker ut med särskilt hög andel giltig skolfrånvaro. Andelen giltig frånvaro var 14,3 procent och andelen ogiltig var 5,3 procent läsåret 2021/22.

6.3 Rudbeckianska gymnasiet

Rudbeckianska gymnasium erbjuder Barn- och fritidsprogrammet, Humanistiska programmet, Naturvetenskapsprogrammet, Samhällsvetenskapsprogrammet och Teknikprogrammet. Skolan har cirka 1 350 elever och cirka 130 medarbetare.

Intervjuade uppger att eleverna på Rudbeckianska gymnasiet har fått den undervisningstid de har rätt till. Det har dock varit en utmaning med APL. Likt de andra skolorna drabbades Rudbeckianska av att vissa branscher i perioder inte tog emot elever.

Rudbeckianska har haft ett stort fokus på att erbjuda omprovstillfällen för examination. För att minska trängseln vid examinationstillfällen har lov och lördagar används. Möjligheten att förlänga kurser under sommaren har tillämpats.

Skolan har prioriterat att de praktiska momenten i kurser då eleverna har varit i skolan och mer teoretiska moment vid distansundervisning. Intervjuade upplever att det har varit en sämre kvalitet på distansundervisningen än närundervisningen. Examinationen var särskilt svår att genomföra. Det krävde mycket planerande av lärarna.

Under läsåret 2021/22 var andelen giltig frånvaro 14,4 procent och andelen ogiltig 2,5 procent.

7. Sammanfattande bedömning och svar på revisionsfrågor

Vår sammanfattande bedömning är att grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden i allt väsentligt säkerställt en tillräcklig styrning och intern kontroll rörande hanteringen av omständigheterna avseende covid-19 och dess påverkan på undervisningens omfattning och kvalitet under 2022.

Revisionsfrågor	Svar
<p>Har nämnderna säkerställt att adekvata åtgärder vidtagits avseende elevernas rätt till undervisning inom garanterad tid med anledning av pandemins påverkan inom grund- och gymnasieskolan?</p> <p>Sker uppföljning även av privata utförare?</p>	<p>Ja.</p> <p>Nämnderna har säkerställt att lämpliga åtgärder vidtagits i syfte att elever ska få sin garanterade undervisningstid under pandemin. Det finns ingen noterad "undervisningsskuld". Intervjuade upplever dock att det funnits brister i undervisningens kvalitet då den bedrivits på distans. Åtgärder som vidtagits har syftat till att minska trängsel och smittspridning och samtidigt bedriva undervisning. Åtgärderna har bland annat bestått av schemaförändringar, ändring av undervisningslokaler, förlängda kurser, fjärr- och distansundervisning och prioritering av undervisningsmoment under perioder av distansundervisning. Elever med särskilt behov av närundervisning har undantagits distansundervisningen. Elever har även erbjudits fler undervisningstillfällen för att säkerställa att de kunnat ta till sig undervisningen.</p> <p>Grund- och gymnasieskolan har undantagits distansundervisning under hela pandemin. Åtgärder för att minska trängsel och smittspridning har vidtagits i skollocalerna. Skolorna har vidtagit förberedande åtgärder om distansundervisning skulle bli aktuellt.</p> <p>Privata utförare följs upp genom dialoger med de fristående huvudmännen. Under dialogerna har pandemin och pandemins effekter på utbildningen diskuterats. Det ordinarie arbetet med kommunens aktivitetsansvar samt skolplikt har fortgått.</p>
<p>Har tillräckliga riskbedömningar och analyser genomförts med anledning av genomförda insatser?</p> <p>Regelbundna analyser av pandemins effekter?</p> <p>Hur har riskerna hanterats?</p>	<p>Delvis.</p> <p>Riskbedömningar har genomförts både skriftligt i anslutning till nya åtgärder samt muntligt genom diskussioner i grupper bestående av lärare, rektorer och verksamhetschefer. De skriftliga riskbedömningarna har främst berört risken för smittspridning. Det har kontinuerligt förts en diskussion kring utbildningens kvalitet.</p> <p>Pandemin och nulägesanalyser har hanterats inom ramen för den krisorganisation som funnits. Krisledningsgruppen har sammanträtt en gång i veckan i samband med stadens centrala krisledningsgrupp.</p> <p>Riskerna har hanterats genom vidtagande av åtgärder som distansundervisning, schemaförändringar och</p>

	<p>lokalanpassningar har genomförts. Åtgärder har framför allt beslutats av rektorerna i samråd med verksamhetschef men nämnderna har informerats vid nämndsammanträden.</p> <p>Nämnderna har fortsatt det ordinarie arbetet med intern kontroll.</p>
<p>Har det skett en uppföljning av resultat och effekter av genomförda insatser så långt det varit möjligt? Om så, vilka trender har noterats?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Effekter på kunskap och betyg? • Effekter av frånvaro bland elever och personal? • Hantering av elever i behov av särskilda stödinsatser? 	<p>Delvis.</p> <p>Insatser har kontinuerligt följts upp muntligt genom diskussioner mellan lärare, rektorer och verksamhetschefer. Lärarna har likt normalt följt elevernas kunskaper samt behov av särskilt stöd. Vid behov har åtgärder vidtagits.</p> <p>Det systematiska kvalitetsarbetet har fortgått under pandemin. Vi bedömer att uppföljningen varit ändamålsenlig. Resultaten har analyserats genom resultatdialoger. Genom det systematiska kvalitetsarbetet möjliggörs för jämförande analyser med tidigare år och trender kan noteras. Det har varit svårt att urskilja pandemins effekter på resultaten i Västerås stad såväl som nationellt.</p> <p>Både grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden noterar förbättrat betygsresultat vårterminen 2021. Grundskolenämnden noterar ett försämrat resultat vårterminen 2022. Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har ej fastställt resultatanalysen 2022 vid genomförandet av granskningen. I gymnasieskolan noteras högre närvaro under läsåret 2020/21. I grundskolan har frånvaron ökat och stundtals uppgått till 40 procent. Frånvaron var dock lägre 2021 än 2020. Frånvaron bland anställda noteras öka inom grundskolenämnden men minska inom utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden.</p>
<p>Har nämnderna en tillräcklig beredskap för att hantera en vidare påverkan utifrån pandemin (eller liknande förhållanden)?</p>	<p>Ja.</p> <p>Nämnderna har genomfört utvärderingar av arbetet under pandemin ett arbete för att ta vara på lärdomarna pågår. Vi ser positivt på att övningar även ska genomföras framgent. Det är centralt för att bevara kompetensen inom verksamheterna.</p>

Ander Hellqvist
Verksamhetsrevisor, EY

Lina Hedlund
Verksamhetsrevisor, EY

Bilaga 1

Källförteckning

Intervjuade funktioner

- Utbildning- och arbetsmarknadsnämndens presidium
- Grundskolenämndens presidium
- Direktör Barn- och utbildningsförvaltningen
- Verksamhetschef grundskoleverksamhet årskurs 7-9
- Verksamhetschef gymnasieverksamhet
- Utvecklingsledare grundskola
- Utvecklingsledare gymnasie- och vuxenutbildningen
- Biträdande verksamhetschef grundskolan
- Rektor, biträdande rektor och lärare Hahrska gymnasium
- Rektor, biträdande rektor och lärare Rudbeckianska gymnasium
- Rektor, biträdande rektor och lärare Nybyggesskolan F 7-9

Dokument

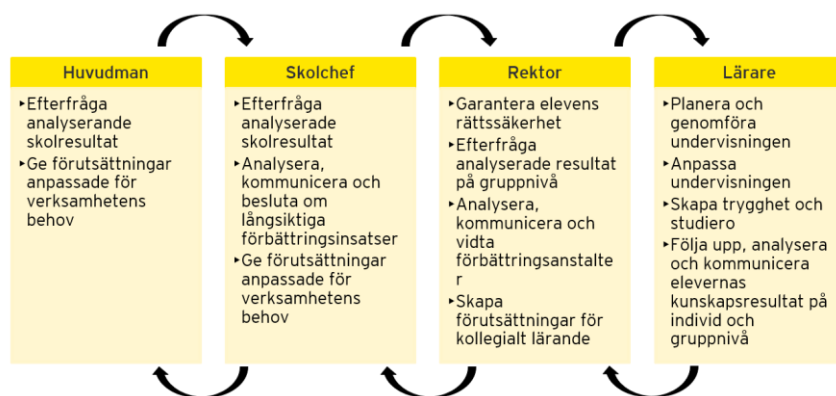
- Årlig uppföljning av program för skydd och beredskap
- Årshjul för planerings- och uppföljningsprocessen
- Beslut om avräkning av tid för distansundervisning mot garanterad undervisningstid - delegation till verksamhetschef, UAN 2021/00377- 1.2.3
- Beslut om uppdrag gällande hantering och återrapport av de tilldelade statliga extra covidpengarna under 2021 och 2022, UAN 2020/01016- 1.4.2
- Checklista/riskbedömning inför eventuell övergång till fjärr- eller distansundervisning
- Delårsrapport per den 30 april 2022 för grundskolenämnden
- Delegationsbeslut distansundervisning
- Exempel delegationsbeslut – grundskolenämnden
- Exempel på information och direktiv till rektorer och enhetschefer
- Exempel på information till gymnasiets rektorer och chefer 2021-10-07, 2020-08-10
- Faktaunderlag - Möjlighet till fjärr- eller distansundervisning för högstadielärover
- Gemensamma COVID-styrningar Gymnasiet från v.33 HT 21
- Loggbok - Information om hur coronaviruset påverkar grundskolans verksamhet
- Medarbetarundersökning 2021, Chefsrapport, Barn och utbildningsförvaltningen
- Närvaro och frånvaro i Gymnasiet 20, 21 och 22 (PPT)
- Omfallsplan vid händelse av skolstängning – grundskoleverksamheten
- Omprövning av beslut om distansundervisning samt delegation utifrån förordning (2020:115) om utbildning på skolområdet och annan pedagogisk verksamhet vid spridning av viss smitta, GSN 2020/02586- 6.3.3

- Planeringsunderlag 2023-2026 för grundskolenämnden - överläggning
- Redovisning och analys av resultat i Västerås kommunala skolor och grundsärskolor Vårtermin 2021, GSN Dnr. 2021/03161
- Redovisning och analys av resultat i Västerås kommunala skolor och grundsärskolor Vårtermin 2022, Dnr: GSN 2022/03208
- Resultatrapport Verksamhetsområde Gymnasie- och vuxenutbildningen läsåret 2021 – 2022 (Arbetsmaterial)
- Resultatrapport Verksamhetsområde Gymnasie- och vuxenutbildningen läsåret 2020 – 2021
- Riskhanteringsplan 2021 för grundskolenämnden
- Rutin för smittspårning vid bekräftade fall av Covid-19
- Uppföljning av lärdomar från krishantering av covid-19 – BUF
- Uppföljning av måluppfyllelsen på gymnasieskolan - analys av den negativa utvecklingen, UAN 2020/01015- 1.2.3
- Verksamhetsberättelse 2021 – Grundskolenämnden
- Verksamhetsbudget 2022 – grundskolenämnden
- Verksamhetsbudget 2022 – utbildning- och arbetsmarknadsnämnden
- Verksamhetsplan 2022 för utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Bilaga 2 – fördjupande information kring nämndernas uppföljning

Fördjupning kring grundskolenämndens uppföljningsarbete

Arbetet med systematiskt kvalitetsarbete har fortgått om än påverkats något av den stundtals ökade arbetsbelastningen. I samband med läsårets slut analyserar respektive skola resultaten i syfte att förstå vad i processer och strukturer som orsakat resultaten. I bilden nedan redogörs för grundskolenämndens styrkedja och systematiska kvalitetsarbete.

Resultaten för elever i årskurs 9 i kommunala skolor visade på en uppgång för meritvärdet, andelen elever med behörighet till gymnasiet samt andelen elever som uppnått kunskapskraven i alla lästa ämnen läsåret 2020/21. I "Redovisning och analys av resultat i Västerås kommunala skolor och grundskolor, vårtermin 2021" förklaras det med prioritering av gymnasiegemensamma ämnen som ger gymnasiebehörighet samt lärare och rektorers engagemang i kombination med elevers hårda ansträngningar. I motsvarande analys vårterminen 2022 anges att kunskapsresultaten för årskurs 9 minskat avseende meritvärde, kunskapskraven i alla ämnen och behörighet till gymnasieskolan. Resultaten visar en tydlig påverkan av pandemin i både Västerås och i riket. Samma trend syns i statistiken för hela riket och för samtliga jämförelsekommuner som har lägre resultat i år än förra året. Det uppges bidra till svårigheter att se eventuell effekt av pågående kvalitetsarbete. Grundskolenämnden noterar bland annat följande resultat och trender vårterminen 2022:

- Andel elever som nått kunskapskraven i alla ämnen vårterminen 2022 var 64,6 procent, 2021 var andelen 65,8 procent.
- Behörighet till gymnasiet var 79,6 procent. 2021 var behörigheten till gymnasiet 82 procent.
- Meritvärdet försämrades från 221 till 216,1 år 2022.
- Andelen elever med betyg i alla ämnen var 50,8 (-1,7 procentenheter) procent för elever med föräldrar med förgymnasial utbildning, respektive 78,1 (+0,5 procentenheter) för elever med eftergymnasial utbildning.
- Den genomsnittliga betygspoängen har marginellt försämrats jämfört med föregående läsåret, 0,2 betygspoäng. Ämnet svenska minskar med 0,8 betygspoäng där även andelen A halverats och svenska som andraspråk minskar med 1,0 betygspoäng. Samtliga So-ämnen försämrar sina resultat, mellan 0,2 – 0,6 betygspoäng medan No-ämnen ligger relativt still. De praktisktestetiska ämnena slöjd och bild och har höga betygspoäng. Även engelska har höga betygspoäng. Alla dessa ämnen har få elever med betyget F frånsett engelska där många elever med utländsk bakgrund inte har läst engelska tidigare.

- Kunskapskravet i simning är den enskilt största orsaken till betyget F eller otillräckliga kunskaper i idrottsämnet. Pandemin har försvårat tillgången till platser då rekommendationerna i perioder gjort att skolor inte har kunnat genomföra simundervisningen. Många skolor beskriver att det finns kulturella aspekter kring inställningen till simning, vatten och bad som gör att många elever bär med sig en rädsla. Bristen på tillgång till platser för simundervisning innebär också att en elev som precis lärt sig simma inte hinner befästa sin kunskap för att hans plats behöver tas till andra elever som ännu inte kan simma. Eleven tappar snabbt sin simförmåga.
- Den totala frånvaron under läsåret 202/2022 var 17,1 procent för alla elever i årskurs 7–9. Frånvaron var högre läsåret innan. Under pandemin har frånvaron haft toppar och dalar i takt med till exempel ökad smittspridning. Högst frånvaro med undantag för april 2020 var i januari/februari 2022 då omikronvarianten spreds.
- Elevers upplevelse av trygghet varierar mellan årskurserna. Skolor där elever i årskurs 9 upplever högre trygghet har också högre resultat i studiero och nöjdhet. Elevers uppfattning om studiero i åk 9 är dock fortfarande låg, 5,3 på en skala 1–10. Generellt är upplevelse av studiero i årskurs 9 högre på de skolorna med högst social vikt och lägre studieresultat. Studiero är förknippat med lärarens förmåga att bedriva en kvalitativt god undervisning.
- Sjukfrånvaron bland anställda har ökat från 5,7 procent 2018 till 6,5 procent 2021.

Nedanstående tabell redogör för resultatet efter lovskolan i årskurs 9 de tre senaste läsåren. Antalet elever under lovskolan har ökat från år till år.

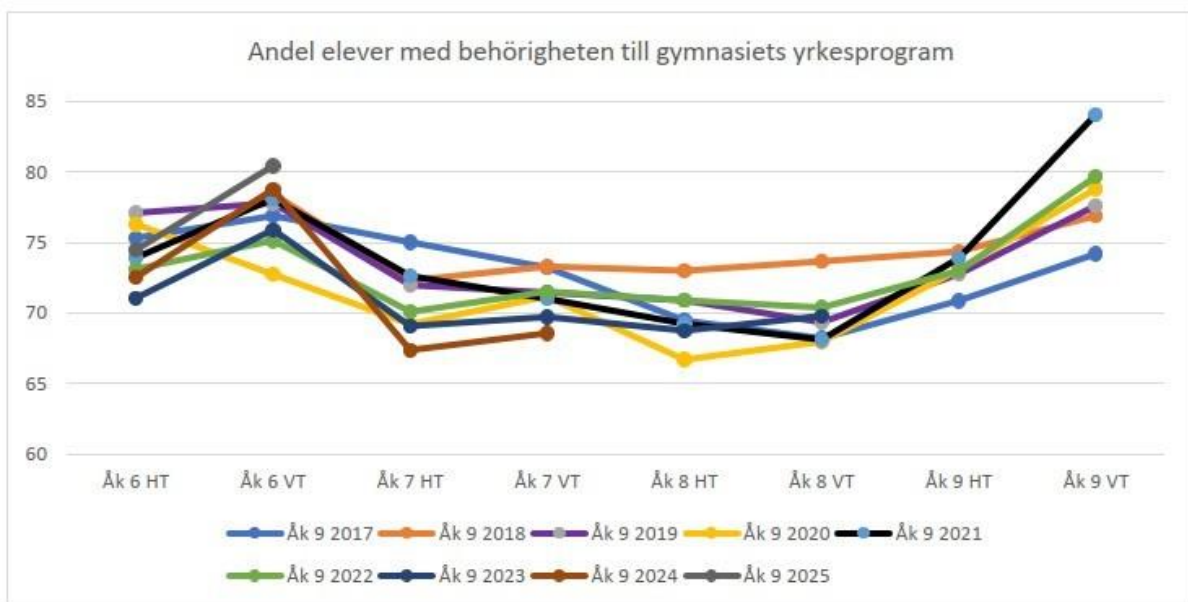
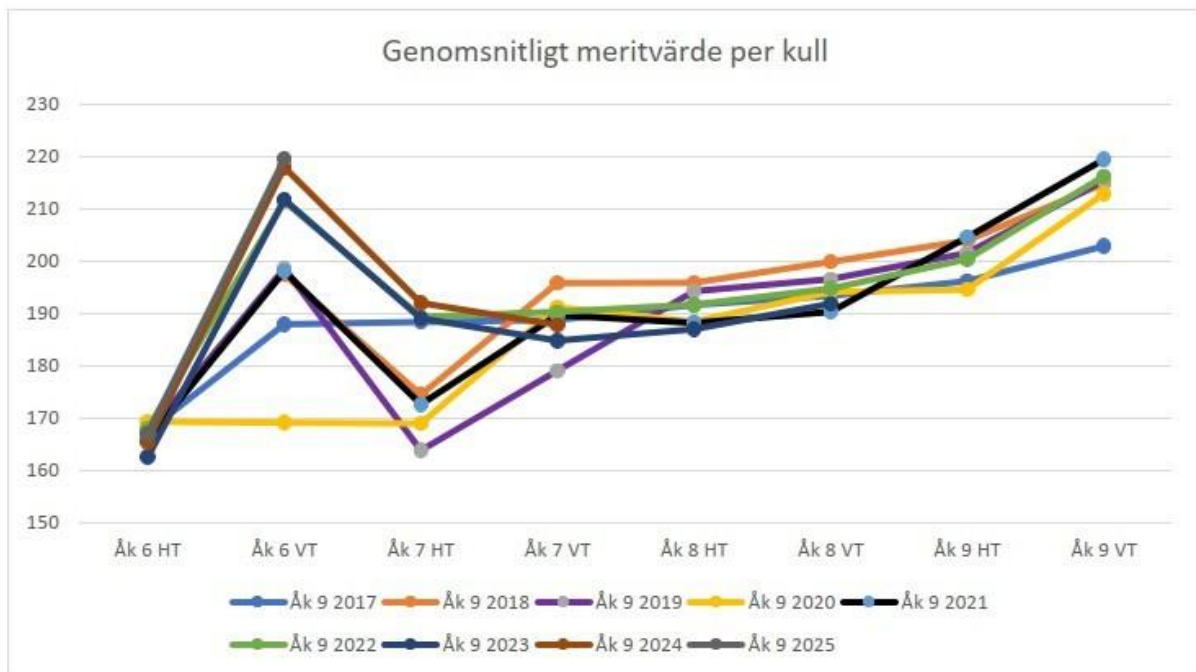
Resultat åk 9 under lovskolan de tre senaste åren												
	2020				2021				2022			
	Antal elever	Antal elever som nått godkänt betyg	Andel elever som nått godkänt betyg	Antal elever som ej nått godkänt betyg	Antal elever	Antal elever som nått godkänt betyg	Andel elever som nått godkänt betyg	Antal elever som ej nått godkänt betyg	Antal elever	Antal elever som nått godkänt betyg	Andel elever som nått godkänt betyg	Antal elever som ej nått godkänt betyg
SVENSKA	17	12	71%	5	4	2	50%	2	15	7	47%	8
SVA	11	5	45%	6	26	3	12%	23	20	4	20%	16
ENGELSKA	12	3	25%	9	18	5	28%	13	6	2	33%	4
MATEMATIK	38	28	74%	10	50	22	44%	28	64	24	38%	40
Antal elever	78				98				105			
Andel MA	49%				51%				61%			

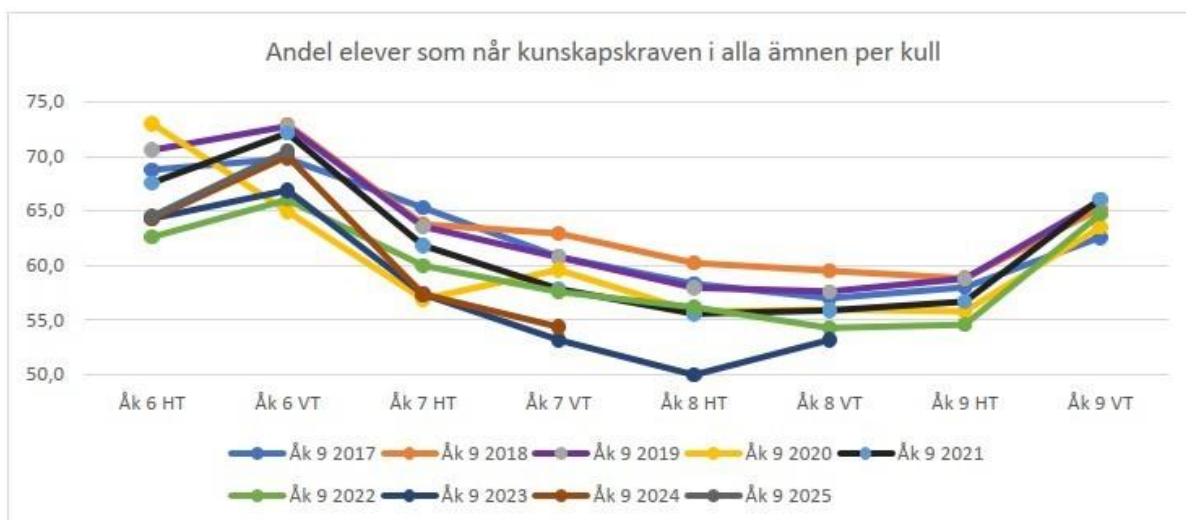
I analysen av resultaten i grund- och grundsärskolor anges att den viktigaste faktorn till elevers höga resultat är faktorer som hög lärarskicklighet. Analys och resultatdialoger 2021 visar vidare att det finns hög kompetens bland många lärare och övriga medarbetare i de kommunala grundskolorna. Under pandemin har lärarkåren genomfört snabba omställningar till digital undervisning/distansundervisning. En utvärdering av den distansundervisning som genomfördes av högstadieskolorna i februari visade att en ansenlig andel av elever och lärare upplevde att undervisningen kunde genomföras utan alltför stor påverkan på kvaliteten. De områden som upplevdes svårast att bedöma elevers kunskaper samt stödja elever individuellt.

Sedan höstterminen 2020 har grundskolan utökat sin uppföljning angående måluppfyllelsen i årskurs 6, 7, 8 och 9, detta som ett komplement till betygsresultaten i december och juni. Denna uppföljning sker i oktober och februari och fokuserar främst på ämnena engelska, svenska och matematik, de ämnen som krävs för behörighet till gymnasiet. Efter uppföljning av resultaten uppdateras respektives skolas styrkort i verksamhetsplanen med aktiviteter som förväntas leda till att fler elever når betyget E. Ett exempel på en insats som på kort sikt kan leda till att fler elever når betyget E är intensivundervisning.

Nedanstående bilder är hämtade från redovisning och analys av resultat i Västerås kommunala grundskolor och grundsärskolor, vårtermin 2022. I diagrammen går att utläsa att det vanligen sker en

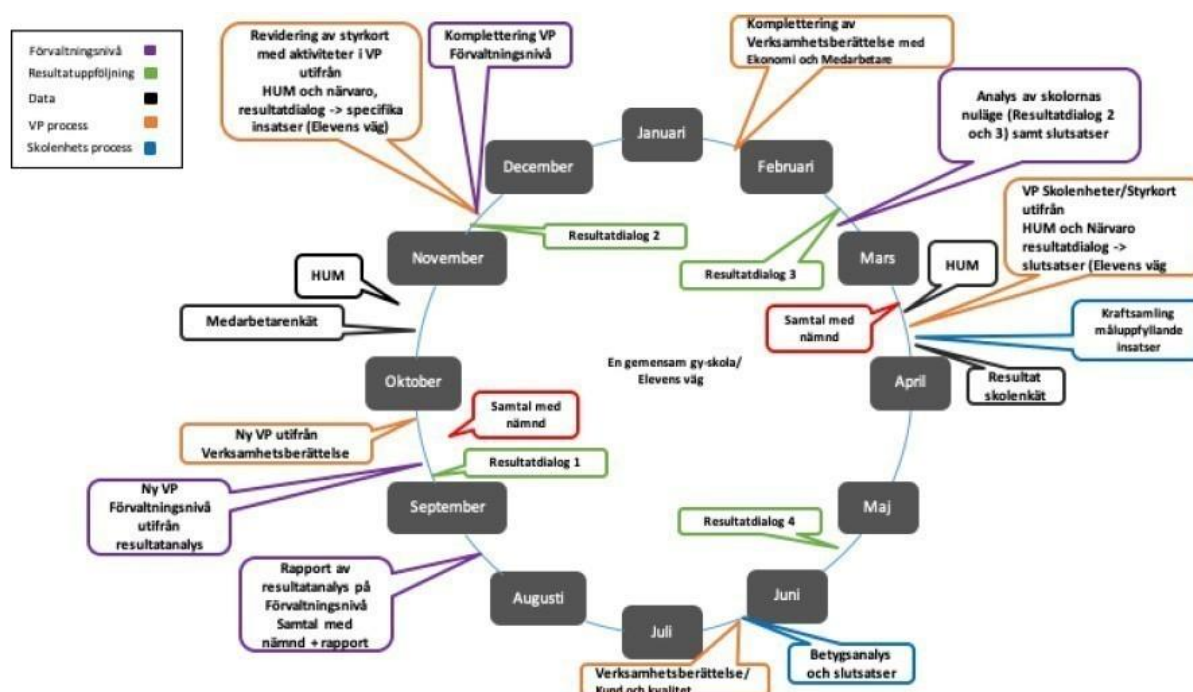
förbättring av resultatet mellan årskurs åtta och nio. Diagrammen visar att eleverna som slutade årskurs nio 2021 hade ett högre resultat än övriga årskullar då de slutade nian.

Fördjupning av gymnasienämndens uppföljningsarbete

Under läsåret 2019/20 påbörjades ett arbete inom gymnasieverksamheten med att strukturera upp det systematiska kvalitetsarbetet på verksamhetsnivån vilket resulterade i ett nytt gemensamt förhållningssätt, "Elevens väg". Ett årshjul togs fram som beskriver strukturen för arbetet under året på verksamhetsnivå och skolnivå samt det förhållningssätt och kultur som förvaltningen strävar efter i arbetet. Under pandemin har det systematiska kvalitetsarbetet fortsatt dock med vissa sänkta krav på analyserna med anledning av den förhöjda arbetsbelastningen på skolorna. Bilden nedan visar årshjulet för gymnasieverksamhetens systematiska kvalitetsarbete.

Förhållningssättet "Elevens väg" syftar till att beakta hela elevens resa genom utbildningssystemet utifrån övergång mellan grundskolan och gymnasiet, lärandet under gymnasiet samt till dess att eleven har realiserat sin fulla potential den dag de är klara med gymnasiet. Elevens väg följs upp genom hittills uppnådda mål (HUM), närvaro och betyg under årets gång i syfte att göra insatser medan det gör skillnad för eleverna.

En del av arbetet är resultatanalysen. Resultatanalysen avser att bedöma skolans resultat och hur väl skolan samt dess elever lever upp till de nationella målen fastställda. Vi har tagit del av resultatanalysen 2021 samt arbetsmaterialet till resultatanalysen 2022. Den officiella statistiken för resultaten för läsåret 2021/22 kommer att rapporteras av Skolverket i december 2022, varför de data som finns i nuläget får beaktas som preliminära. De data som gäller genomströmningen, det vill säga elever med examen inom 3 år kan inte redovisas i nuläget eftersom det bygger på registeranalyser som genomförs av Skolverket. Utbildning och arbetsmarknadsnämnden noterar bland annat följande resultat och trender:

- Betygsresultaten för avgångseleverna 2021 höjdes, jämfört med tidigare år. Dock poängteras att det avser elevernas ackumulerade betygsresultat under tre läsår, och pandemin har påverkat eleverna under främst det senaste 1,5 åren. Om resultatet 2020/2021 jämförs med betyg satta under läsåret 2019–2020 har betygssnittet ökat något (enligt Hypergene ökade betygssnittet med +0,4), samt att andelen godkända betyg ökade från 90,0 % till 90,9 %.
- Under 2021 ökade betygspoängen i Västerås kommunala gymnasieskolor kraftigt med +0,5 i meritvärde. Yrkesprogrammen i Västerås kommunala gymnasieskolor har haft en positiv trend fram till 2019 då den genomsnittliga betygspoängen föll med 0,5 enheter till 2020. Noterbart är att den genomsnittliga betygspoängen för yrkesprogrammen i Västerås kommunala gymnasieskolor ligger som lägst 2020 under perioden och att gapet till riket då är som störst med 1,1 betygspoäng. Under 2021 ökade betygspoängen kraftigt med 0,8 betygspoäng. En liknande trend noteras för högskoleförberedande program.
- Resultaten avseende medelvärde i Västerås kommunala gymnasieskolor var lägre än i jämförelse med resultatet i riket och med kommuner av jämförbar storlek vårterminen 2021. Både när det gäller examensgrad och genomsnittlig betygspoäng. Preliminära resultat för läsåret 2021/22 visar att den ökningen har avstannat.
- På de gymnasiala yrkesprogrammen var 11 procent av betygen F. Motsvarande siffra för högskoleförberedande program var 8,78 procent. På yrkesförberedande program sticker kurserna Matematik 1a, Naturkunskap 1a1 och religionskunskap 1 ut med hög andel F-betyg. På högskoleförberedande program är det särskilt kurserna i matematik 1b och 2b samt fysik 1 som sticker ut med hög andel F-betyg.
- Det är högre närvaro på de studieförberedande programmen, och de har även högre betygsresultat samt andel av eleverna med en gymnasieexamen inom tre år än de praktiska linjerna (2021).
- Skolor med högre indexvärden på skolenkäten och högre närvaro i skolan verkar generellt även ha högre kunskapsresultat (2021).
- Sjukfrånvaron bland anställda har minskat från 4,2 procent 2018 till 3,7 procent 2021. En förklaring till minskningen är möjligheten att arbeta hemifrån.

I analysen av 2021 års resultat anges att elevernas måluppfyllelse förbättrats under pandemin, både vad det gäller snittbetyg såväl som andel godkända betyg. Detta trots stora utmaningar med distansstudier och att personal- och elevnärvaron varierat mycket under året. Rektorerna identifierar extrainsatserna som bidragande orsaker till att dessa resultat har kunnat uppnås har förbättrats under pandemin, både vad det gäller snittbetyg såväl som andel godkända betyg.

I förhållande till riket ligger Västerås kommunala gymnasieskolor ungefär lika avseende resultat på högskoleförberedande program, men tydligt under när det gäller yrkesprogrammen. I verksamhetsberättelsen 2021 anges att det är svårt att dra generella slutsatser och att analys behövs på program- och skolnivå. Vidare anges att de finns olika förklaringar till varför resultaten ökar på vissa program. Som exempel har fordons- och transportprogrammet i samverkan med branschen har satt upp tydliga mål, bland annat genom certifiering som transportcollege. Kraven för detta är att

man ska minst samma examensgrad som på nationell nivå. Distansundervisningen under läsåret kan ha påverkat resultatet, och skolornas möjlighet att examinera eleverna på likvärdigt sätt jämfört med tidigare år. Detta medför att en viss försiktighet i hur tolkning av resultaten bör iakttas.

Frånvaron har ökade läsåret 2021/22. Från 12,8 procent läsåret 2020/21 till 18,4 2021/22. Motsvarande siffra innan pandemin (läsåret 2018/19) var 17,5 procent. Det är inte fastställt vilken inverkan pandemin och införandet av fjärrundervisning haft på frånvarostatistiken. Nationellt har frånvaron i gymnasieskolan minskat i samband med fjärr och distansundervisning.¹⁷

Verksamheten ser tydligt att det finns skillnader i närvaron mellan såväl skolor som på programnivå inom skolor. Det kan även finnas skillnader som är på klass- och gruppnivå. Det finns en framtagen rutin för arbetet med att främja närvaron i skolan, och dessa fungerar till viss del i verksamheten. Det är ett påbörjat arbete men mer behöver göras för att få elever att i högre utsträckning vara närvarande i skolan. Läsåret 19/20 startades ett gemensamt utvecklingsområde men arbetet avstannade med Coronapandemin och planeras att återupptas.

¹⁷ Undersökning av frånvaro bland lärare, barn och elever, april 2020

<https://www.skolverket.se/download/18.266e4aa5171bb85dcd8f76/1589262222427/pdf6654.pdf>

Bilaga 3

I Bilaga 3 redogörs kortfattat för granskningens revisionskriterier.

Kommunallagen (2017:725)

Enligt 6 kap. 1 §, ska kommunstyrelsen leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. Enligt 6 kap. 6 § ska nämnderna inom sitt eget område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt, samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. Nämnderna ska även se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett tillfredsställande sätt.

Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför extraordinära händelser (LEH)

Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) syftar till att kommuner och landsting skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) definierar en kris i arbetet med samhällets krisberedskap som ett tillstånd i samhället där konsekvenserna av en händelse är så svåra och allvarliga att de vanliga resurserna inte räcker till för att hantera händelsen.

Förordning (2006:637) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap innehåller bestämmelser som ansluter till lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Detta gäller exempelvis att varje kommun ska: ha de planer som behövs för verksamheten under höjd beredskap. Dessa ska innehålla uppgifter om den verksamhet som är avsedd att bedrivas under höjd beredskap.

Den svenska krisberedskapen utgår från tre grundläggande principer; likhetsprincipen, ansvarsprincipen och närhetsprincipen. Likhetsprincipen innebär att allt som kan ska fungera så normalt som möjligt, även i kris. Ansvarsprincipen syftar till att ansvaret inte skiftar vid kris utan samtliga instanser bibehåller sina ansvarsområden. Den sista principen, närhetsprincipen, betyder att en kris hanteras där den inträffar av närmast berörda samt ansvariga aktör¹⁸.

Skollagen samt relevanta förordningar

I skollagen anges att utbildningen ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet. Alla ska, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Systematiskt kvalitetsarbete

I skollagen framgår att huvudmannen ska ha ett kvalitetsarbete, det vill säga verksamheten ska följas upp, utvärderas och utvecklas så att de nationella målen för verksamheten uppfylls. Systematiskt kvalitetsarbete ska genomföras både på huvudmannanivå och på enhetsnivå. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbetet vid enheten genomförs. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Lärare, förskollärare, övrig personal och elever ska medverka i kvalitetsarbetet på enhetsnivå. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Kvalitetsarbetet syftar till att säkerställa verksamhetens kvalitet och likvärdighet med utgångspunkt i skollag, läroplan och andra skolförfattningar.

¹⁸ Krishanteringens grunder - Krisinformation.se

Utbildningens omfattning och garanterad undervisningstid

För respektive skolform finns regleringar avseende utbildningens omfattning samt garanterad undervisningstid.

För de skolformer som är aktuella i denna granskning gäller följande mått på garanterad undervisningstid:

- Gymnasiala yrkesprogram - minst 2 430 undervisningstimmar om 60 minuter.
- Gymnasiala högskoleförberedande program - minst 2 180 undervisningstimmar om 60 minuter.¹⁹
- Gymnasiesärskolan - minst 3 600 undervisningstimmar om 60 minuter (fördelade på fyra läsår).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från den garanterade undervisningstiden.

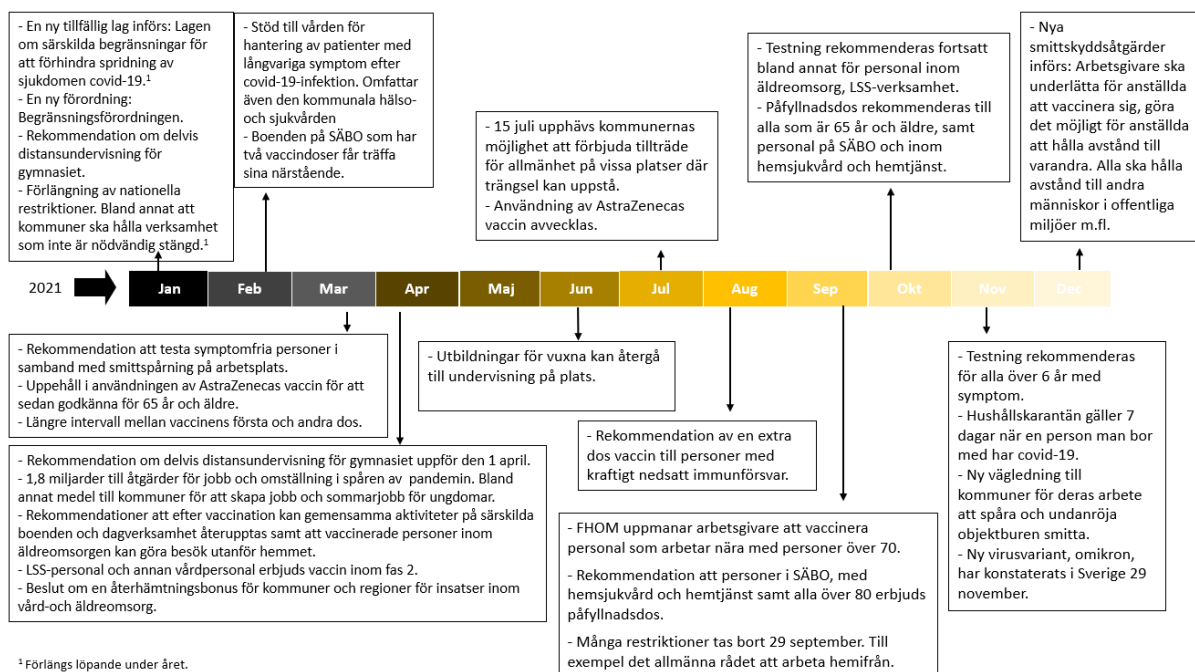
Det är hemkommunen som ansvarar för att utbildning i grundskolan kommer till stånd för alla som enligt denna lag har rätt att gå i grundskolan och som inte fullgör sin skolgång på annat sätt. Hemkommunen ska därav anordna grundskola och grundsärskola i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för alla i kommunen som är berörda.

Rekommendationer och allmänna råd från Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten (Fohm) är en nationell kunskapsmyndighet som arbetar för bättre folkhälsa och ansvarar för folkhälsofrågor. De utvecklar och stödjer samhällets arbete med att främja hälsa, förebygga ohälsa och skydda mot hälsohot. Under en pandemi, som den pågående av covid-19, har Folkhälsomyndigheten ett ansvar att samordna pandemiberedskapen på nationell nivå och ge stöd till planeringen på regional och lokal nivå, där det operativa arbetet bedrivs. Under pandemin har Folkhälsomyndigheten gett rekommendationer och allmänna råd. Nedan presenteras ett urval av de allmänna råd, rekommendationer, restriktioner som Folkhälsomyndigheten och regeringen utfärdat under 2021. Händelserna är utvalda baserat på påverkan för kommunal verksamhet.

¹⁹ Från och med 1 januari 2023 gäller följande: Eleverna har rätt till ett minsta antal undervisningstimmar om 60 minuter (garanterad undervisningstid). Den garanterade undervisningstiden för elever på

- yrkesprogram som omfattar 2 800 gymnasiepoäng är 2 720 undervisningstimmar,
- yrkesprogram som omfattar 2 700 gymnasiepoäng är 2 625 undervisningstimmar, och
- högskoleförberedande program är 2 180 undervisningstimmar.

8. Figur 1: Tidslinje med urval av allmänna råd och rekommendationer från Folkhälsomyndigheten eller regeringen 2021.

Den 7 januari 2022 bedömde Folkhälsomyndigheten att principen om närundervisning fortsatt ska gälla för barn och unga vid skolstarten för vårterminen 2022. Den 9 februari 2022 togs de flesta åtgärderna för att dämpa smittspridningen i samhället bort.